

RAPPORTAGE FOCUSGROEPEN EU-ARBEIDSMIGRANTEN

Deelonderzoek naar de ervaringen en opvattingen van EU-arbeidsmigranten over de ondersteuning bij hun welzijn en het wegwijs raken in Nederland.

Inleiding

In deze rapportage lees je welke antwoorden EU-arbeidsmigranten zélf in groepsgesprekken geven op vragen zoals: welke ondersteuning heb jij ervaren en vind je wenselijk als het gaat om jouw/jullie brede welzijn? Als het gaat om wegwijs worden in Nederland, regelgeving begrijpen, gebruik maken van dienstverlening/zorg, onderwijssysteem, begeleiding bij jouw mentale en fysieke gezondheid, participatie en inclusie? En: wat de arbeidsmigranten zelf zouden aanraden aan sociaal professionals die deze ondersteuning bieden.

Gespreksonderwerpen

Wie ben je? Geboren in ...? Hoelang in Nederland? Werkzaam bij ... Gezins-, privésituatie ...
Wat viel jou op aan Nederland bij het begin?
Met wie had je contact in je omgeving, buurt, wijk (naast je werk?)
Hoe is dat nu (een aantal jaar later)?
Hoe wist/weet je hoe Nederland 'in elkaar' zit? Voorzieningen, waarden, normen en gewoonten.
Als je vragen hebt (over opvoeding, gezondheid, wonen) ... bij wie kan je dan voor hulp terecht?
Hoe ervaar je het contact met de hulpverleners?
Heb je vertrouwen in sociaal professionals, hulpverleners?
Wat is nodig? Wat zou helpen? Wat zou je aanraden aan iemand die net als jij werk gaat zoeken in Nederland. Wat zou je zelf, nu je terugblijkt, anders doen?

De gesprekken met EU-arbeidsmigranten zijn gevoerd in het kader van het KIS onderzoek in 2022 naar passende ondersteuning bij welzijn en wegwijs worden in de Nederlandse samenleving. Onderzoekers van KIS zijn in gesprek gegaan met zowel beroepskrachten als arbeidsmigranten zelf. Tijdens een expertmeeting zijn de resultaten voorgelegd aan experts om te komen tot aanbevelingen voor sociaal professionals.

Deze rapportage ordent de inhoud van gesprekken met focusgroepen met 20 arbeidsmigranten uit regio's waarvan bekend is dat daar veel migranten werken en wonen. Het karakter van de groepsgesprekken was die van een semigestructureerd interview op een vertrouwde locatie, onder begeleiding van sleutelpersonen. De deelnemers hebben via sleutelpersonen in hun eigen taal de uitnodiging ontvangen. De voertaal was Nederlands en soms Engels. Tijdens het interview hebben waar nodig deelnemers onderling en sleutelpersonen de vragen verduidelijkt en reacties vertaald.

We rapporteren langs een vijftal hoofdvragen.

1. Welke EU-arbeidsmigranten namen deel aan de focusgroepen?
2. Welke beelden en ervaringen (met ondersteuning) bij de start hebben arbeidsmigranten in Nederland?
3. Welke ervaringen hebben ze bij het krijgen van goede informatie over welzijn, onderwijs en participatie?
4. Welke ervaringen hebben ze bij ondersteuning of hulp bij problemen en knelpunten?
5. Welke tips of aanbevelingen hebben zij voor professionals/ondersteuners?

1 Focusgroepen: samenstelling

Samengevat

Land van herkomst: Bulgarije (5), Polen (14) en Roemenië (1). De arbeidsmigranten zijn bereikt via sleutelpersonen en een bezoek aan een buurtsuper. Hun leeftijden zijn divers, vrouwen zijn in de meerderheid. Er zijn drie jongeren onder hen, die met hun ouder(s) zijn meegekomen.

We hebben voor dit onderzoek drie fysieke groepsgesprekken gevoerd. In Helmond, Harderwijk en Rotterdam. Land van herkomst: Polen (14 personen, incl. 2 beroepsmatig en 2 activiteitsvrijwilligers), Roemenië (1 persoon) en Bulgarije (5 personen, inclusief 1 sleutelpersoon en 1 vrijwilliger sleutelpersoon). Er waren 13 vrouwen en 7 mannen. Woonsituatie: veelal sociale huursector. Werksituatie: werkzaam in productiewerk en bouw. De meeste arbeidsmigranten zijn langere tijd werkzaam in Nederland (4 tot 14 jaar), een enkeling 2 of 30 jaar.

Het is niet gemakkelijk om voor deze gesprekken de arbeidsmigranten te bereiken. Wij zijn dankzij de sleutelpersonen met hen in contact gekomen en via een informeel bezoek aan een buurtsuper.

De focusgroep in Helmond bestond uit vrouwen. De groep uit Harderwijk was gemengd. De groep uit Rotterdam was voornamelijk mannen. In de regio Den Haag/Westland was de organisatie van een fysieke focusgroep op deze termijn niet haalbaar. Wel kunnen we individuele reflecties ophalen.

2 Ervaringen bij de (start)situatie van arbeidsmigranten (Wat speelt er zoal?)

Samengevat

1.

In de startsituatie (aan het werk gaan in Nederland) gaat alle energie naar het krijgen en houden van werk, het opbouwen van een basis aan inkomsten, huisvesting en naar de noodzakelijke registratie in de gemeente. De arbeidsmigrant woont in kleine, krappe kamers met weinig privacy. De inkomsten zijn nauwelijks voldoende om zelf te huren. De meeste Polen hebben een pakket van werk, wonen en vervoer geregeld via uitzendbureaus. De Bulgaren doen veel zelf. Ze vinden eerst

onderdak bij hun kennissen en bekenden en zoeken zo snel mogelijk een huurkamer in een stad. Het aanbod van kamers is zeer beperkt.

In deze begintijd zijn contacten met bureaus, de wijk en hulpverleners er niet of zelden. Een huisarts wordt alleen opgezocht als het écht noodzakelijk is. Ziek zijn of jezelf ziekmelden is geen optie, omdat je jouw baan ermee kan verliezen.

Nederland wordt veelal ervaren als een land waar allemaal dezelfde huizen in dezelfde straten staan. Waar je bent in de stad is lang niet altijd duidelijk. Op het platteland groeten Nederlanders je, ook al kennen ze je niet. De begintijd is taai, desondanks besluit de arbeidsmigrant om te blijven en te werken aan een toekomst in Nederland.

2.

Arbeidsmigranten geven aan dat de situatie beter wordt, zodra je de taal beter kent en je meer durft en meer zelfvertrouwen hebt. Verschillende arbeidsmigranten geven aan te maken te hebben met discriminatie, racisme en onbegrip. In wijken waar verschillende nieuwkomers naast elkaar wonen, is dat een bindend element.

Arbeidsmigranten die positiever oordelen over hun situatie en toekomst benadrukken dat je moet durven vragen en niet wachten of alles zelf oplossen. De indruk is dat het grootste deel van de arbeidsmigranten zeer terughoudend is, bang wellicht en niet snel experts als artsen, leerkrachten, gemeenteambtenaren met de eigen sores lastigvalt. Dat is men zo gewend en je loopt het risico om verkeerd begrepen te worden, zo lezen zij op facebook.

Er zijn grote overeenkomsten tussen de startsituaties waarin oudere migranten uit alle landen zich bevinden. De verschillen vallen ook op. Arbeidsmigranten uit Bulgarije komen veelal naar Nederland na telefonische tips en contacten met Bulgaarse kennissen in Nederland. Poolse arbeidsmigranten komen veelal via uitzendbureaus naar Nederland. De oudere Bulgaarse man die wij spreken heeft bij de straatkrant in Rotterdam gewerkt. Na een paar jaar hard werken, is zijn dochter bij hem komen wonen. Zij heeft een dochtertje met haar vriend die werkt als lasser. Deze jonge moeder heeft Nederlands onderwijs gevolgd op mbo-3 niveau.

Bulgaren reizen veelal zelfstandig naar Nederland, zo is het beeld. Zij krijgen tijdelijk onderdak bij hun landgenoten in Nederland, schrijven zich direct in bij de gemeente en starten het liefst direct met werk dat voorhanden is. Na drie maanden kunnen zij zelf een (krappe) kamer huren tegen hoge tarieven. Dat kan ook langer duren; soms duurt het jaren. Vrijwel al hun inkomsten zijn zij lange tijd kwijt aan krappe huisvesting en levenskosten. Het salaris is laag: minder dan 50 procent van het minimumloon.

Vrijwel alle arbeidsmigranten uit Polen krijgen via uitzendbureaus die hen in Polen benaderen een pakket aan werk, (minimale) huisvesting, en vervoer van werk naar huis. Ze verrichten productiewerk (lopende band) in magazijnen en locaties voor pluimvee, vleesverwerking, champignonkwekerij, koekjesfabrieken, kaasmakerijen e.d.

De huisvesting in Nederland is bij aanvang – en vaak nog jaren daarna – minimaal en duur. Met name arbeidsmigranten die 12 jaar of langer geleden in Nederland kwamen werken en wonen, hebben daar slechte herinneringen aan. Verhalen over wonen op campings, in caravans, tenten, vakantiehuisjes of

woonhuizen met veel mensen in één kleine ruimte, waar grote groepen samen een paar douches moeten delen. In de stad is zelfstandige huisvesting nauwelijks te vinden.

Ziek zijn is geen optie. Als je niet produceert, komt je baan of positie op het werk op de tocht te staan. Verhalen over uitbuiting op de werkvloer en discriminatie in de samenleving in wijken met heel veel nationaliteiten en lage SES-scores voeren de boventoon. Werkdagen zijn zelden 8 uur, altijd langer (vaak 12 uur) en de werkweken vol, 7 dagen. Vrijaf nemen is er met name bij seizoensarbeid niet bij. Velen raakten zo goed als uitgeput. Wie zich er over beklagt, loopt het risico om het werk te verliezen. Het zware werk en de lage beloning treft vooral migranten die nieuw zijn en zich door hun gebrekkige beheersing van de taal niet kunnen verzetten, of geen vriendelijk contact hebben met de teamleiders. In een aantal gevallen worden tijdens (en net voor) arbeidsinspecties snel de vereiste wettelijke beschermingsmaterialen uitgedeeld (waaronder mondkapjes, petje) en de lopende band op een derde van het gebruikelijke tempo gedraaid. Daarna gaat de band weer terug op het snellere tempo. Veelal ontbreekt het arbeidsmigranten – met name in die beginjaren – aan energie om naast het werk hun woon-leef-welzijn situatie te verbeteren, een kind optimaal op te voeden en contacten met burens in de wijk op te bouwen. Een nieuwe taal leren, zit er dan voor het merendeel al helemaal niet in. Ze volgen een eentonig ritme van slapen, werken, eten, slapen, werken.

De contacten met hulpverleners in de wijk zijn er – zeker in de beginjaren – nauwelijks. Met name de Bulgaren zoeken elkaar op. Polen houden wat meer afstand van elkaar. Contacten in de wijk en met diverse burens komen pas echt op gang nadat men de taal beter beheerst. Arbeidsmigranten spreken wel over de vriendelijkheid en sociale contacten op straat die hen positief opvallen. Ook verbazen zij zich over de amicale bejegening door bijvoorbeeld docenten.

Sommige geluksvogels ontsnappen eerder aan deze omstandigheden dankzij een (partner)relatie met een Nederlander. Ook maakt het volgens hen verschil wanneer je sneller bent in het oppikken van de Nederlandse taal en meer zelfrespect hebt en durft te vragen. De grootste groep is volgens de arbeidsmigranten conflict mijdend, geïsoleerd, of bang en blijven jaren achtereen in het nadeel.

Er zijn arbeidsmigranten – die relatief kort in Nederland zijn – die een uitzondering op de regel zijn. Zij vertellen over positieve ervaringen met het vinden van hun plek in de samenleving. Zoals een arbeidsmigrant die bewust heeft gekozen voor het verhuizen naar Nederland, volgens eigen plan en met het hele gezin zich hier vestigt. Een ander arbeidsmigrant geeft aan dat haar partner zijn onderneming heeft verplaatst naar Nederland. In beide situaties verloopt het vinden van een huis, onderwijs voor kinderen een stuk positiever en oordeelt men positief over de contacten met burens, werkgevers en instanties. Een Bulgaarse jonge vrouw heeft dankzij haar Nederlands onderwijs vriendinnen kunnen maken. Zij heeft goede ervaringen met kraamzorg en consultatiebureau. Een enkeling start een eigen adviesbureau, is ondernemer, is werkzaam voor uitzendbureaus, in Poolse en Bulgaarse winkels, of als hulpverlener/steunpunt voor arbeidsmigranten uit Polen. De Poolse arbeidsmigranten zien een toename van Litouwers en Roemenen die aan het begin van het proces staan.

3 Ervaringen met voorlichting informatie over regelingen, voorzieningen

Samengevat

De meeste arbeidsmigranten geven aan geen of verkeerde voorlichting te hebben gekregen over voorzieningen, hulp en ondersteuning. Niet van werkgevers en niet van uitzendbureaus. De meeste informatie over hoe dingen werken en waar je recht op hebt, krijgt de arbeidsmigrant via contacten met bekenden en lotgenoten. En via de buurtsupermarkt die door eigen landgenoten gerund wordt. Van de Bulgaren horen we dat zij vooral via sleutelpersonen op weg worden geholpen. Het onderwijs voor de kinderen gaat heel anders om met zaken als huiswerk, toetsen, oudercontacten en ouderparticipatie. Dat geeft aanvankelijk onzekerheid. De invloed van het niet spreken van de taal en onhandig reageren is groot. Een aantal jongeren geven aan dat zij te maken hebben met uitsluiting, fysiek geweld en pesten. Wanneer school daar geen aandacht aan schenkt, versterkt dat de machteloosheid. Een aantal arbeidsmigranten geeft aan dat zij tevreden zijn met de school en met de contacten met de leerkrachten. Sociale media spelen de laatste jaren ook een rol. Via het openbare deel van facebook gaan waarschuwingen rond. Er zijn ook facebookpagina's die opgezet zijn door welzijnswerkers uit het eigen land (bijvoorbeeld Polen) en juist heel waardevolle tips geven.

De arbeidsmigranten geven aan dat de werkgevers en teamleiders op het werk geen informatie of voorlichting geven over regelingen, diensten en voorzieningen of ondersteuning door sociaal professionals. De teamleiders in het productiewerk – dikwijls ervaren arbeidsmigranten – zijn uit eigen belang gefocust op het opschroeven van productiviteit.

De juiste voorlichting over allerlei zaken als wonen, onderwijs, opvoedingshulp bereikt de arbeidsmigranten niet, deels en/of laat (na enkele jaren). Zij geven aan dat zij veel vaker níet of eerder verkeerd zijn voorgelicht. Op sociale media, zoals facebook deelt de gemeenschap allerlei indrukken over hoe het in Nederland eraan toe gaat. Veelal overheersen daarbij de negatieve en waarschuwende berichten. Zo gaan er verhalen rond over de gemeente/overheid die bij opvoedingsproblemen je kinderen uit huis zal plaatsen of beweringen dat in Nederland élk kind een eigen slaapkamer in huis móét hebben.

Ook gaan er verhalen rond over onderwijstoetsen waarmee een kind van arbeidsmigranten bij voorbaat al laag wordt ingeschat en daarom het speciaal onderwijs moet volgen.

Een enkele arbeidsmigrant vertelt dat de werkgever hen wél ruimte biedt om goed contact met school te onderhouden, voor de meesten lijkt dat een uitzondering. Kinderen van arbeidsmigranten geven aan dat ze op school te maken hebben met uitsluiting, fysiek geweld en gepest worden. Een van hen verhaalt dat haar melding op school daarover niet serieus is genomen.

Het valt de arbeidsmigranten op dat onderwijs zo is ingericht dat kinderen nauwelijks huiswerk meekrijgen. Dat is in bijvoorbeeld Polen juist net andersom. Dat is verwarrend, klopt het wel dat hun kind na schooltijd buiten gaat spelen en geen huiswerk maakt?

Bulgaren halen hun informatie en tips uit de contacten met andere Bulgaren. De Bulgaarse supermarkt neemt daarin een belangrijke plaats in. De Bulgaarse gemeenschap in Rotterdam heeft een Bulgaarse kwartiermaker werkzaam bij de gemeente. Hij leidt op zijn beurt vrijwilligers op tot sleutelpersoon. Zij kunnen nieuwkomers informeren en tippen.

4 Ervaringen met hulp of ondersteuning bij problemen in de persoonlijke of maatschappelijk leven

Samengevat

Het zelf of onderling oplossen van je problemen en er niet mee naar buiten komen, is met name voor de oudere arbeidsmigrant heel gewoon. De indruk is dat men over persoonlijke moeilijkheden zeer terughoudend is en niet gewend is om met hulpverleners, onderwijspersoneel of andere professionals de eigen problemen te bespreken. De sleutelpersonen geven aan dat dit jaren kan duren, waardoor veel problemen laat aangekaart worden.

Via facebook worden veelal slechte ervaringen van arbeidsmigranten met instanties gedeeld. Een aantal arbeidsmigranten raden uit eigen ervaring aan om 'te durven vragen' en juist wel contact met hulpverleners te leggen. Zij hebben juist ook positieve ervaringen. Het valt hen op dat hulpverleners en docenten – meer dan in het thuisland – willen afstemmen op wat de arbeidsmigrant zélf nodig heeft of zélf vindt. Een meer adviserende benadering kan ook nodig zijn, merken zijn op. Poolse vrouwen ontmoeten elkaar bij kleine gespreks- of leergroepen, bijvoorbeeld van alleenstaande moeders.

Alle arbeidsmigranten geven zonder uitzondering aan dat zij in eerste instantie hun problemen zelf op willen lossen. Bij knelpunten rond wonen, opvoeding, financiële regelingen en discriminatie zullen zij niet snel om hulp vragen. 'Dat doe je niet'. Er lijkt een taboe op hulpvragen te bestaan én het niet beheersen van de Nederlandse taal remt ook af. Voor basisadministratie en het invullen van belastingformulieren gebruiken de arbeidsmigranten Pools sprekende boekhouders of adviseurs. De meeste arbeidsmigranten geven aan dat veel van hen bang zijn om bij de gemeente om hulp te vragen of misstanden te melden. Ze kennen verhalen of voorbeelden waarin hulpvragen fout afliepen. Verhalen van medici die fouten maken, helpen niet om vertrouwen te hebben. Oplossingen en tips komen van collega's, andere arbeidsmigranten of soms van burens. De burens kunnen ook dwingend voorschrijvend zijn hoe je voortuin er uit moet zien of stellen zich juist soepel en ondersteunend op. De factor geluk speelt volgens een aantal arbeidsmigranten een grote rol. Ken je (of kent iemand die jij kent) bijvoorbeeld via-via een sleutelpersoon die Pools spreekt dan scheelt dat ook enorm. Tref je het met je burens of woon je nét in die sympathieke buurt in ... of heb je een werkgever die met je meedenkt, dan... dan heb je als het ware de loterij gewonnen. Een arbeidsmigrant vertelt over pestgedrag van burens, waarna buurtbemiddeling is ingeschakeld. Een gedwongen verhuizing volgde. Met op zich goed resultaat: een veilige woonomgeving. De indruk is dat de Bulgaren vooral hun netwerk en dankzij sleutelpersonen en/of hun kinderen die Nederlands onderwijs volgen, de weg weten te vinden.

Cultuurverschillen spelen een rol bij het niet om hulp vragen. Bulgaren zijn gewend om zelf of onderling hun problemen op te lossen en daar niet de overheid bij te betrekken. Beroepskrachten in het thuisland worden gezien als gezaghebbende experts die je niet bij de voornaam aanspreekt en niet tegenspreekt. Onderwijzers, politie, huisartsen evenzo. Dat beeld kleurt de verwachtingen. Veel problemen worden laat aangekaart. Wanneer een arbeidsmigrant toch een beroep wil/moet doen op politie, huismeester (woningcoöperatie) of hulpverlener ervaren een aantal van hen dat zij niet gehoord, begrepen of dat ze gediscrimineerd worden vanwege hun achtergrond en of hun gebrekkig Nederlands.

Er zijn ook gunstige uitzonderingen (...)

Een aantal vraagt – na oplopende problemen – wél om hulp en heeft daarop alsnog positieve ervaringen met docenten, en hulpverleners en vertelt dat deze – veel meer dan in eigen land – horizontaal (volwassen, niet sturend of bevoogdend) en juist plezierig respectvol ingaan op allerlei vragen en knelpunten. 'Had ik dat maar eerder gedaan.' Poolse vrouwen ontmoeten elkaar in gespreks- of leergroepen, waaronder die van alleenstaande moeders. Een aantal Poolse arbeidsmigranten geeft aan dat zij via de Facebookpagina van het Steunpunt aan de nodige goede informatie komen.

De Bulgaren geven een gemengd beeld. Een Bulgaarse jonge vrouw, die in Nederland mbo-niveau heeft behaald, is zeer tevreden met bijvoorbeeld de begeleiding van haar zwangerschap en de opvoeding van haar dochter. Haar vader en haar man evenzeer. Zij zijn tevreden met het contact dat zij hebben met huisartsen en hulpverleners of school. Sleutelpersonen, zoals een winkelier geven aan dat Bulgaren heel weinig beroep doen op huisartsen, omdat ze zelf oplossingen zoeken.

Medewerkers van een Pools steunpunt vullen tijdens het gesprek aan dat het belangrijk is om de reden achter de vraag van de arbeidsmigrant ook te 'horen'. Wanneer de gemeente investeert in een Steunpunt voor bepaalde taalgroepen lukt dat beter en kun je met activiteiten en informatie-bijeenkomsten arbeidsmigranten beter bereiken en informeren. Daarmee komt informatie ook dat netwerk binnen en raakt een gemeente op de hoogte van hun kracht, knelpunten en behoeften. Er ontstaan verbindingen met de gemeenschap. Sleutelfiguren maken zich tegelijk zorgen over de continuïteit van kennis en verbinding. Zodra de opgebouwde kennis- en supportfunctie wegvalt, of buiten beeld raakt, moet een gemeente weer van vooraf aan beginnen.

5 Verbeter adviezen vanuit de ervaringen van EU-arbeidsmigranten (Hoe kan het anders? Beter?)

Samengevat: Verbeteradviezen van de arbeidsmigranten voor betere ondersteuning bij welzijn

- Biedt informatie aan in thema-avonden over financiën e.d.
- Werk aan ondersteuning van nieuwkomers via ervaren arbeidsmigranten, faciliteer dat deze sleutelpersonen met training en netwerken kunnen bouwen aan een supportend netwerk voor nieuwkomers.

- Help met name vrouwen om voor zichzelf op te komen en te d urven vragen.
- Verzamel en beschrijf goede voorbeelden, verhalen en positieve ervaringen met ondersteuning van arbeidsmigranten.
- Verbeter de beeldvorming over arbeidsmigranten in de samenleving.
- Geef tips aan de arbeidsmigranten over omgaan met discriminatie en uitsluiting.
- Organiseer activiteiten voor onderlinge ontmoeting en empowerment.
- Biedt informatie en ondersteuning via meldpunten en steunpunten in eigen taal.
- Biedt voorlichting aan consultatiebureaus, huisartsen en onderwijs en schakel deze in bij het signaleren van problemen en aankaarten van hulp en ondersteuning.
- Zorg dat de arbeidsmigranten net als vluchtelingen en asielzoekers de kans (en plicht) krijgen om de Nederlandse taal te leren en Nederland te leren kennen.

Arbeidsmigranten geven de volgende aanbevelingen mee.

Arbeidsmigranten geven aan dat de voorlichting bij aanvang van het arbeidstraject vele malen beter kan en moet. Bijvoorbeeld over mogelijkheden om de taal te leren via maatjesprojecten. Werkgevers bieden dit nu niet. De samenwerking met werkgevers op allerlei fronten (voorlichting e.d.) is nodig.

De arbeidsmigranten zijn zeer te spreken over thema-avonden die sleutelfiguren of steunpunten van stichtingen organiseren over praktische, financiële hulp of andere informatie over wonen, gezondheidszorg, onderwijs. Sociaalpedagogische thema's worden minder goed bezocht.

Een van de arbeidsmigranten merkt op dat hulp bij emancipatie van de vrouwen, bijvoorbeeld de Poolse vrouw in omgang met haar partner/echtgenoot, ook nodig is. Een toelichting hierop te vragen, paste niet in dit onderzoek. Anderen wijzen op problematisch alcoholgebruik van partner en dominantie van mannen over vrouwen.

In algemenere zin pleiten de arbeidsmigranten voor activiteiten gericht op het versterken van het zelfrespect en vooral ook het verwerven van meer lef om te vragen wat je nodig hebt. Een aantal arbeidsmigranten geeft aan ook positieve steun te hebben aan de kennis en informatie-uitwisseling in lotgenotengroepen die op sociale media, waaronder Facebook van een sleutelpersoon.

Verspreidt verhalen van successen van erbij horen in de wijk, de buurt. Laat goede voorbeelden 'rondgaan'.

Verbeter de beeldvorming over arbeidsmigranten, met een publiekscampagne. Zet in op het bestrijden van stereotypes, en maak mensen bewust van allerlei veel te algemene associaties tussen Polen en alcoholproblemen.

Geef arbeidsmigranten tips over omgaan met discriminatie en provocaties in hun sociale omgeving. Zij zullen daar zeer lange tijd mee te maken krijgen.

Organiseer ontmoetingen, onderlinge uitwisseling van kennis en investeer in het empoweren van arbeidsmigranten (wie zichzelf respecteert en dat uitstraalt, krijgt ook respect terug).

Versterk het vertrouwen en verbinding van arbeidsmigranten en de gemeente door het bieden van informatie en support in meldpunten en steunpunten (bijvoorbeeld Veilig thuis etc.). Zorg voor structurele financiering en behoud van kwaliteit van de steunpunten.

Breng de consultatiebureaus goed op de hoogte en stimuleer dat deze bij contactmomenten met de arbeidsmigranten ook aandacht hebben voor de nodige voorlichting (ook bij bezoek aan huisartsen, verloskundigen).

Help onderwijsmedewerkers om te signaleren en door te verwijzen (mentoren, decanen, studiebegeleiders, begeleiders van ouderparticipatie).

Vraag bij hulpverleningsgesprekken met de arbeidsmigrant niet in algemene zin. Een vraag zoals 'Wat wil je of wat zoek je?' kan te algemeen zijn en daardoor lastig te beantwoorden. De arbeidsmigrant kent daarvoor het hulpaanbod en de wettelijke kaders niet. Help juist bij concrete zaken, bijvoorbeeld het begrijpen en kunnen benutten van het Nederlandse zorgsysteem.

De arbeidsmigranten stellen voor om net als bij vluchtelingen en statushouders, een verplichtende kans te krijgen om goed in te burgeren, compleet met de beheersing van de Nederlandse taal. Daar (in die taalvaardigheid) zit wat hen betreft de crux. De praktijk leert dat 'arbeidsmigranten', die 'tijdelijk' – lees: jaren – in Nederland verblijven, in isolement leven en niet zijn aangesloten op inburgeringsdiensten van een gemeente (taalcursussen, inburgeringsactiviteiten). Wanneer je dit optelt bij de kwetsbaarheid voor uitbuiting bij huisvesting en arbeid is de optelsom voor de arbeidsmigrant in het huidige systeem negatief.

September 2022

Auteurs: Bora Avrić en Martin van de Lustgraaf

